

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.001.10.2018

P/18/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

ul. Krakowska 28, 45-075 Opole

T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44

lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2017 r.
Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich ¹ , 47-100 Strzelce Opolskie, ul. Krakowska 16
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maria Klimowicz, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich od dnia 1 sierpnia 2011 r. (dowód: akta kontroli str. 2)
Podstawa prawna	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Opolu
Kontroler	Zygmunt Świątek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/18/2018 z dnia 18 stycznia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)

II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny prawidłowości wykorzystania i rozliczenia przez Ośrodek, pod względem legalności, rzetelności i gospodarności, otrzymanych z budżetu państwa dotacji przeznaczonych na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, tj. na:

- wsparcie rodzin w ramach Programu *Rodzina 500+*³;
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego⁴.

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były w szczególności działania kontrolne obejmujące analizę wykorzystania i rozliczenia ww. dotacji.

Szerszy opis działań kontrolnych przedstawiono w części V. Wyniki kontroli.

III. Charakterystyka kontrolowanej jednostki

Ośrodek jako jednostka organizacyjna Gminy Strzelce Opolskie realizował – oprócz wskazanych wyżej zadań objętych szczegółową kontrolą NIK – również zadania z zakresu administracji rządowej (oraz inne zlecone ustawami) wynikające z przepisów: a/ ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*⁵, b/ ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o *świadczeniach rodzinnych*⁶, c/ ustawy z dnia 9 czerwca

¹ Dalej: Ośrodek lub OPS.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 524; dalej: ustawa o NIK.

³ Na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o *pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851 ze zm.).

⁴ Na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o *pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (Dz. U. z 2017 r. poz. 489 ze zm.).

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 220 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 ze zm.

2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁷, d/ ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny⁸ oraz e/ ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”⁹.

Na realizację wszystkich zadań zleconych OPS otrzymał z budżetu państwa łącznie 22 876 270,14 zł (w tym w rozdziale 85501 Świadczenie wychowawcze kwotę 14 900 000 zł, a w rozdziale 85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego kwotę 7 857 619 zł.), z których wykorzystano 22 791 689,74 zł (w tym w rozdziale 85501 – kwotę 14 891 228,20 zł, a w rozdziale 85502 – kwotę 7 784 387,74 zł).

(dowód: akta kontroli, str. 258-263)

IV. Ocena

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹⁰ wykorzystanie przez Ośrodek dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, obejmujących przyznawanie i wypłatę świadczeń wychowawczych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego (w tym także działań podejmowanych w stosunku do dłużników alimentacyjnych).

W szczególności OPS wnioskował o przekazanie środków z dotacji na realizację ww. zadań w kwotach wynikających z faktycznego zapotrzebowania, a także zapewnił weryfikację składanych przez świadczeniobiorców wniosków o przyznanie świadczeń objętych szczegółową kontrolą NIK. Ponadto w badanym okresie nie wystąpiły przypadki nieterminowej wypłaty świadczeń przyznanych decyzjami administracyjnymi, a zwrotu niewykorzystanych środków pochodzących z budżetu państwa dokonano terminowo i we właściwych kwotach. Realizując zadania związane z przyznawaniem i wypłatą świadczeń wychowawczych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego sporządzano wymagane w tym zakresie sprawozdania rzeczowo-finansowe, które terminowo przekazywane były Opolskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Opolu¹¹, tj. jednostce obsługującej Wojewodę Opolskiego będącego dysponentem części 85/16 budżetu państwa. Poza ww. sprawozdaniami z realizacji zadań objętych szczegółową kontrolą NIK, Ośrodek sporządzał w sposób prawidłowy i terminowo przekazywał do Urzędu Miejskiego w Strzelcach Opolskich kwartale sprawozdania Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami.

W toku opisanych powyżej działań kontrolnych we wszystkich obszarach wymienionych przy opisie celu i zakresu kontroli nie wykryto nieprawidłowości.

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 697 ze zm.

⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 ze zm.

⁹ Dz. U. poz. 1860.

¹⁰ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę opisową.

¹¹ Dalej: OUW.

V. Wyniki kontroli

Prawidłowość wykorzystania i rozliczenia dotacji

Opis stanu
faktycznego

1. W planie finansowym OPS ujęto wszystkie środki otrzymane przez Gminę Strzelce Opolskie na realizację zadań, o których mowa w przepisach ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* oraz ustawy *o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*, a każdorazowo po zmianie planu dotacji przez dysponenta środków następowała zmiana planu finansowego Ośrodka. Środki na realizację ww. zadań przekazywane były zgodnie z miesięcznymi zapotrzebowaniami, przekazywanymi przez kontrolowaną jednostkę za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia OUW w terminach określonych przez dysponenta środków dotacji z budżetu państwa.

W 2017 r. nie wystąpiły przypadki otrzymania przez OPS środków dotacji z budżetu państwa w kwotach niższych niż zgłoszone wcześniej zapotrzebowanie lub w terminach uniemożliwiających przekazanie uprawnionym należnych świadczeń, zgodnie z przyjętym w Ośrodku harmonogramem.

(dowód: akta kontroli, str. 63-149)

2. W 2017 r. do Ośrodka wpłynęło 1 897 wniosków o przyznanie świadczenia wychowawczego, spośród których rozpatrzono 1 777 (114 wniosków przekazano do rozpatrzenia przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu w związku z koniecznością zastosowania przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a 6 wniosków pozostawiono bez rozpatrzenia z uwagi na ich nieuzupełnienie przez wnioskodawców). Łącznie wydano 1 539 decyzji przyznających takie świadczenie¹² oraz 60 decyzji odmownych, z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego.

(dowód: akta kontroli, str. 266-267, 413-418)

Badanie postępowań dotyczących przyznania 55 świadczeń wychowawczych, w tym 34 wniosków złożonych w okresie zasiłkowym obejmującym okres od dnia 1 kwietnia 2016 r. do dnia 30 września 2017 r.¹³ oraz 26 wniosków dotyczących okresu zasiłkowego obejmującego okres od dnia 1 października 2017 r. do dnia 30 września 2018 r.¹⁴ wykazało, że świadczenia te przyznano na podstawie wniosków zgodnych z wzorami wynikającymi z przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. *w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenie wychowawcze*¹⁵ (w odniesieniu do okresu zasiłkowego 2016/2017) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. *w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczenia wychowawczego oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego*¹⁶ (w odniesieniu do okresu zasiłkowego 2017/2018), zawierających również wymagane zaświadczenia i oświadczenia. Przy rozpatrywaniu wniosków uwzględniano zalecenia Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, określone w *Podręczniku dla samorządów*¹⁷. Świadczenia wychowawcze przyznano w wysokości określonej w art. 5 ust. 1 ustawy *o pomocy*

¹² W tym w 37 przypadkach przyznano świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko z uwagi na spełnienie przez wnioskodawców kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 5 ust. 3 lub ust. 4 ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*.

¹³ Dalej: okres zasiłkowy 2016/2017.

¹⁴ Dalej: okres zasiłkowy 2017/2018.

¹⁵ Dz. U. poz. 214.

¹⁶ Dz. U. poz. 1465.

¹⁷ Dotyczących odrębnie okresu zasiłkowego 2016/2017 oraz okresu zasiłkowego 2017/2018.

państwa w wychowywaniu dzieci wyłącznie w formie gotówkowej – w 2017 r. nie przekazywano ww. świadczeń w całości lub w części w formie rzeczowej bądź w formie opłacania usług, które to możliwości – w przypadku marnotrawienia wypłacanego świadczenia wychowawczego – przewidywał art. 9 ww. ustawy.

(dowód: akta kontroli, str. 266-270, 312-412)

W 2017 r. nie wystąpiły przypadki nieterminowej wypłaty świadczeń wychowawczych.

(dowód: akta kontroli, str. 266-270, 312-412)

W okresie objętym kontrolą świadczeniem wychowawczym objętych było 2 797 dzieci (tj. 54,6% uprawnionych), a w 2016 r. wsparciem w ramach Programu Rodzina 500+ objętych było 2 497 dzieci (tj. 48,6% uprawnionych).

(dowód: akta kontroli, str. 270)

W 2016 r. na realizację zadań wynikających z przepisów ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* wydatkowano łącznie 10 667 343,62 zł, a w 2017 r. – 14 891 228,20 zł (tj. o 39,59% więcej), co miało związek z faktem, iż pierwszy okres zasiłkowy obejmował wyłącznie III kwartały 2016 r., a w 2017 r. Program Rodzina 500+ realizowany był przez IV kwartały. Na świadczenia w 2017 r. wydatkowano łącznie 14 677 149,10 zł, a na ich obsługę – 214 079,10 zł (co stanowiło 1,45% dotacji otrzymanej na świadczenie wychowawcze, a tym samym nie przekraczało limitu wynikającego z art. 29 ust. 4 ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*).

(dowód: akta kontroli, str. 167-172, 258-263, 673-674)

Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego, o których mowa w przepisach rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. *w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego*¹⁸ (za okresy od stycznia do sierpnia 2017 r.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. *w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego*¹⁹ (za okresy od września do grudnia 2017 r.) były terminowo przekazywane poprzez Centralną Aplikację Statystyczną do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia OUW.

(dowód: akta kontroli, str. 269-274, 412-424)

W 2017 r. nie prowadzono kontroli wykorzystywania przyznanych świadczeń wychowawczych gdyż, jak wyjaśniła Kierownik OPS, ani od pracowników socjalnych ani też od innych osób, organów lub instytucji nie wpłynęły do Ośrodka sygnały o marnotrawieniu wypłacanych świadczeń bądź też o niezgodnym z założonym w przepisach ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* celem ich wydatkowania.

(dowód: akta kontroli, str. 698-700)

Należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych w 2017 r. wystąpiły na koniec II, III i IV kwartału tego roku. Podstawą stwierdzenia, że ww. świadczenia były pobrane nienależnie było m.in. a/ uzyskanie informacji o zmianie sytuacji materialnej lub rodzinnej, którą świadczeniobiorcy przekazywali Ośrodkowi z opóźnieniem; b/ weryfikacja wniosków o przyznanie ww. świadczeń na okres zasiłkowy 2017/2018; c/ uzyskanie przez pracownika socjalnego informacji o zmianie sytuacji rodzinnej osoby uprawnionej do otrzymywania świadczenia wychowawczego.

¹⁸ Dz. U. poz. 212.

¹⁹ Dz. U. poz. 1813.

Każdorazowo po otrzymaniu ww. informacji wszczynane było postępowanie administracyjne mające na celu wydanie decyzji o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Łączna ustalona w 2017 r. do zwrotu kwota nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych wyniosła 34 500 zł, z której świadczeniobiorcy zwrócili 14 225 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 490-586)

3. W 2017 r. do Ośrodka wpłynęło 157 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w tym 16 dotyczących okresu od dnia 1 października 2016 r. do dnia 30 września 2017 r.²⁰ a 141 dotyczących okresu od dnia 1 października 2017 r. do dnia 30 września 2018 r.²¹. Na podstawie ww. wniosków wydano łącznie 170 decyzji, w tym 157 – o ustaleniu prawa do świadczeń a 13 – o odmowie ustalenia prawa do świadczeń z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 9 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

(dowód: akta kontroli, str. 266-267)

Analiza świadczeń wypłaconych 17 osobom uprawnionym w łącznej wysokości 110,7 tys. zł²² wykazała, że świadczenia te przyznano na podstawie wniosków zgodnych z wzorami wynikającymi z przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego²³ (w odniesieniu do okresu świadczeniowego 2016/2017) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego²⁴ (w odniesieniu do okresu świadczeniowego 2017/2018), zawierających również wymagane zaświadczenia i oświadczenia. Prawo do świadczeń ustalano na rzecz osób uprawnionych, spełniających kryterium dochodowe określone w przepisach o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w kwotach nie przekraczających limitu, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, a przyznane świadczenia wypłacano w okresach miesięcznych.

(dowód: akta kontroli, str. 268-270, 278-311, 409)

W 2017 r. nie wystąpiły przypadki nieterminowej wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

(dowód: akta kontroli, str. 266-270, 312-412)

W 2016 r. na realizację zadań wynikających z przepisów ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów wydatkowano łącznie 890 741 zł na wypłatę 2 353 świadczeń. Natomiast w 2017 r. wydatkowano łącznie 860 455 zł na wypłatę 2 163 świadczeń. Koszty obsługi w 2017 r. zadań wynikających z ww. ustawy wyniosły 207 079,11 zł (co stanowiło 2,74% środków ujętych w rozdziale 85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego na wypłatę

²⁰ Dalej: okres świadczeniowy 2016/2017.

²¹ Dalej: okres świadczeniowy 2017/2018.

²² W tym 83,9 tys. zł w okresie świadczeniowym 2016/2017 i 26,8 tys. zł w okresie świadczeniowym 2017/2018.

²³ Dz. U. poz. 2229.

²⁴ Dz. U. poz. 1467.

świadczeń²⁵, a tym samym nie przekraczało limitu wynikającego z art. 31 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów).

(dowód: akta kontroli, str. 425-431, 453-460)

Sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²⁶ (za I i II kwartał 2017 r.) oraz w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²⁷ (za III i IV kwartał 2017 r.) były terminowo przekazywane poprzez Centralną Aplikację Statystyczną do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia OUW.

(dowód: akta kontroli, str. 425-460)

Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego na koniec 2017 r. wyniósł 5 959 320 zł i był o 688 320 zł (13,06%) wyższy od stanu należności na dzień 31 grudnia 2016 r. (tj. 5 271 000 zł). W 2017 r. od dłużników alimentacyjnych wyegzekwowano łącznie 240 587,45 zł, tj. o 22 396,89 zł (10,26%) więcej niż w 2016 r. (w którym wyegzekwowano 218 190,56 zł). Ze zwróconych przez dłużników alimentacyjnych należności kwotę 196 235,28 zł przekazano do budżetu państwa.

(dowód: akta kontroli, str. 425-460)

Na podstawie analizy postępowań prowadzonych w OPS w 2017 r. w stosunku do sześciu dłużników alimentacyjnych ustalono, że każdorazowo przekazywano zarówno tym dłużnikom, jak i organom dla nich właściwym informacje o przyznaniu osobie uprawnionej prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego wraz z informacją o wysokości zobowiązań wobec Skarbu Państwa. Ponadto dłużników alimentacyjnych wzywano do Ośrodka w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego, a do pięciu biur informacji gospodarczej co kwartał przekazywano informacje o stanie zobowiązań dłużników alimentacyjnych. Oprócz ww. działań, OPS kierował do komorników sądowych wnioski o przyłączenie się do prowadzonych postępowań egzekucyjnych.

(dowód: akta kontroli, str. 587-672)

4. Sprawozdania Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za poszczególne okresy sprawozdawcze (kwartały) 2017 r. przekazywano w terminach wynikających z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²⁸ (za I, II i III kwartał) oraz rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²⁹ (za IV kwartał).

(dowód: akta kontroli, str. 189-196, 213-218, 238-243, 258-263)

²⁵ Łącznie wypłacono 7 556 690,08 zł.

²⁶ Dz. U. poz. 2324.

²⁷ Dz. U. poz. 1812.

²⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 1015 ze zm.

²⁹ Dz. U. poz. 109.

Niewykorzystane środki na świadczenie wychowawcze (w kwocie 293 553,64 zł) oraz na świadczenia z funduszu alimentacyjnego³⁰ (w kwocie 189 042,48 zł) przekazano na rachunek budżetu Gminy Strzelce Opolskie.

(dowód: akta kontroli, str. 673-674)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

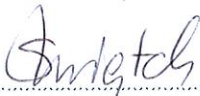
Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Opole, dnia 26 marca 2018 r.

Kontroler
Zygmunt Świątek
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

.....
podpis

³⁰ Łącznie ze świadczeniami rodzinnymi oraz składkami na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego.

